

**Patryk Masny, *Bitwa o Hue 31 I – 24 II 1968, Zabrze – Tarnowskie Góry: Inforteditions, 2016, ss. 88. ISBN: 978-83-6402-373-6***

Wojna wietnamska pozostaje tematem budzącym wielkie emocje w Stanach Zjednoczonych, w których mimo upływu lat każdego roku ukazują się liczne wspomnienia, monografie i albumy poświęcone temu konfliktowi. Także w Polsce, choć wojna ta wywołuje nad Wisłą siłą rzeczy mniejszą ekscytację, dość regularnie publikowane są książki poświęcone tej tematyce. Dzieło Patryka Masnego jest stosunkowo niewielkie objętościowo. Wynika to jednak z faktu, że autor zdecydowanie skupia się na wybranym temacie i publikacja ta zaznajamia czytelnika z najważniejszymi elementami wojny wietnamskiej tylko pobieżnie, koncentrując się na „wietnamskim Stalingradzie”.

Książka składa się z pięciu części. Rozdział I, *Wietnam przed Ofensywą Tet*, przedstawia pokrótce historię Wietnamu do 1967 r., zawiera także podstawowe informacje topograficzne i klimatyczne dotyczące tego kraju. Rozdział II, *Tet!*, poświęcony jest przygotowaniom i przebiegowi Ofensywy Tet, operacji, która miała okazać się decydująca dla amerykańskiej interwencji i w ramach której doszło do ataku na Hue.

Rozdział III, *Hue*, przybliży czytelnikowi znaczenie tego miasta dla Wietnamczyków<sup>1</sup> oraz przygotowania i komunistyczny atak na dawną stolicę kraju w nocy z 30 na 31 stycznia 1968 r. Rozdział IV, *Kontratak*, przedstawia walki Amerykanów o południową część Hue, tzw. Nowe Miasto, oraz zażarte zmagania pomiędzy Południowymi Wietnamczykami i komunistami o dawną cesarską cytadelę, nazywaną Starym Miastem. Autor opisuje także działania zbrojne w najbliższym otoczeniu miasta, prowadzone przez amerykańską piechotę morską i kawalerię powietrzną. Ostatni rozdział V, *Zdobycie Cytadeli*, poświęcony jest końcowej fazie bitwy, gdy oddziały amerykańskie i wietnamskie przystąpiły do ostatecznej rozprawy z przeciwnikiem w Starym Mieście. Ponadto opisane zostały walki dookoła miasta, związane z komunistycznymi próbami wspomoczenia obrońców oraz sojuszniczymi próbami zapobieżenia ucieczce otoczonych sił przeciwnika. Poruszona została także kwestia komunistycznego mordu na ludności cywilnej, którego skala pozostaje nieustalona do dziś.

Książkę zaopatrzono w przypisy, bibliografię oraz wykaz skrótów. Nie ma indeksu, co mimo stosunkowo niewielkiej objętości jest pewnym minusem. Tekst wzbogacony jest licznymi zdjęciami oraz mapami.

---

<sup>1</sup> Hue było cesarską stolicą w XIX wieku.

Autor *Bitwy o Hue* dosyć sprawnie przedstawia czytelnikowi najbardziej zaciekle bitwą miejską wojny wietnamskiej, korzystając przy tym zarówno z amerykańskich, jak i polskich opracowań, a dzięki dobrodziejstwom Internetu także bezpośrednio z amerykańskich źródeł i dokumentów. Szkoda jednak, że zamieszczając w książce kilka map, nie pokusił się o jedną lub dwie, które przedstawiałyby sytuację w Hue w konkretnych dniach toczącej się bitwy. Należy także zwrócić uwagę na fakt, że Patryk Masny korzystał ze starszej książki Przemysława Benkena poświęconej Ofensywie Tet i prawdopodobnie wiele nieścisłości czy różnic wskazywanych przez autora wynika właśnie z tego wyboru<sup>2</sup>.

Autor na kartach swojej książki kilkakrotnie negatywnie ocenia postać amerykańskiego głównodowodzącego w Wietnamie, generała Williama C. Westmorelanda, zarzucając mu nieprzygotowanie do komunistycznej ofensywy i obsesyjne wręcz przekonanie, że Północni Wietnamczycy uderzą w okolicy Strefy Zdemilitaryzowanej na 17 równoleżniku. Jest to powtórzenie tezy pokutującej w znacznej części amerykańskiej literatury przedmiotu, powstałej jeszcze w trakcie wojny, o personalnej i jednostkowej odpowiedzialności amerykańskiego generała za wynik końcowy całego konfliktu. W rzeczywistości jednak Westmoreland stał się klasycznym kozłem ofiarnym<sup>3</sup>. Wystarczy wskazać na przytoczoną przez samego autora historię o przededniu Ofensywy Tet, w której Westmoreland dał się oszukać komunistom i przerzucił bataliony manewrowe do północnych prowincji Wietnamu Południowego, a Amerykanów od klęski w miastach uratowała tylko intuicja (w domyśle mądrzejszego) generała Weyanda, który ściągnął te jednostki z powrotem. W rzeczywistości przerzut wspomnianych batalionów związany był nie tylko z oczekiwaniem na komunistyczny atak w pobliżu Strefy Zdemilitaryzowanej (który ostatecznie nastąpił w formie oblężenia Khe Sanh, niesłusznie traktowanego przez wielu Amerykanów jako niewielka dywersja dla Ofensywy Tet), ale także z operacjami ofensywnymi planowanymi przez MACV po odparciu ataku. Co więcej, rozkaz powrotu batalionów w okolice miast Południa, choć na wniosek Weyanda, został wydany przez Westmorelanda, który jeszcze w trakcie swojego *tournee* po Stanach Zjednoczonych jesienią 1967 r. ostrzegał, że przeciwnik szykuje się do podjęcia desperackich działań. Trudno więc zgodzić się z tezą, że amerykański głównodowodzący

<sup>2</sup> P. Benken, *Ofensywa Tet 1968*, Warszawa 2010; idem, *Ofensywa Tet 1968. Studium militarno-polityczne*, Szczecin 2014.

<sup>3</sup> Wersję jednostkowej, osobistej odpowiedzialności dowódcy MACV forsuje przykładowo Lewis Sorley w książce o wymownym tytule *Westmoreland. The General Who Lost Vietnam*, New York 2011. Bardziej wyważoną i obnażającą wiele kuriozalnych tez Sorleya książką jest: G.A. Daddis, *Westmoreland's War. Reassessing American Strategy in Vietnam*, New York 2014. Więcej o amerykańskim sporze na temat generała Westmorelanda w: J. Słowiak, *General Westmoreland: An Unfulfilled Hero Who Was Turned into a Scapegoat*, „Ad Americam. Journal of American Studies” 2015, 16, s. 59-68.

dowodzący został przez Ofensywę Tet zaskoczony i był nieprzygotowany<sup>4</sup>. Skupienie uwagi Westmorelanda na północnych prowincjach i Strefie Zdemilitaryzowanej związane było z toczącym się tam oblężeniem Khe Sanh, a nie niemożnością uwierzenia, że komuniści skierowali główny atak ofensywy na miasta, jak sugeruje autor (s. 20). Wspominając Khe Sanh, warto zwrócić uwagę, że oblężenie rozpoczęło się 21 stycznia 1968 r. komunistycznym atakiem na Wzgórze 861 i ostrzałem artyleryjskim bazy piechoty morskiej, nie zaś 17 stycznia, gdy doszło tylko do potyczek amerykańskich patroli z przeciwnikiem. Pewnej klaryfikacji wymagają także amerykańskie straty poniesione w trakcie oblężenia: podawana liczba 205 zabitych dotyczy operacji „Scotland”, trwającej od 31 listopada 1967 do 31 marca 1968 r. Nie uwzględniono w niej także strat obrońców obozu Sił Specjalnych w Lang Vei<sup>5</sup>.

Pewne uwagi można zgłosić także do fragmentu książki poświęconego końcowi rządów Ngô Đình Diệma oraz przyczynom amerykańskiej interwencji. Da się w nim wyczuć niechęć twórców amerykańskich opracowań, z których korzystał autor, do pierwszego prezydenta Wietnamu Południowego oraz powtórzenie pewnych obiegowych prawd, jak opinia o nieskuteczności programu osad strategicznych (s. 12). Z drugiej strony należy pamiętać, że głównym tematem książki są zmagania o Hue w trakcie Ofensywy Tet w 1968 r. i nie można wymagać, by autor w związku z powyższym wnikliwie analizował amerykańsko-wietnamskie relacje doby prezydenta Kennedy’ego.

Podsumowując, książka Patryka Masnego, pomimo pewnych minusów i potknięć, sprawnie i stosunkowo przystępnie przedstawia czytelnikowi jedną z najzacieklejszych bitew wojny wietnamskiej, jaką były wielodniowe walki uliczne o Hue. Mimo niewielkiej objętości autor prezentuje także pewne najważniejsze fakty dotyczące całej wojny wietnamskiej i Ofensywy Tet w szczególności, dzięki czemu zmagania o dawną cesarską stolicę nie są zupełnie wyrwane z kontekstu.

*Jarema Słowiak*

<sup>4</sup> Sam autor pisze zresztą (s. 22-24), że Amerykanie odwołali przepustki dla żołnierzy i postawili swoje oddziały w stan gotowości, naciskając na swych sojuszników, by uczynili to samo.

<sup>5</sup> Kwestia określenia definitywnych strat obu stron jest problematyczna, zarówno ze względu na amerykańską biurokrację, jak i kompletny brak wiarygodności źródeł komunistycznych. Nad zagadnieniem pochylił się weteran bitwy Peter Brush w swoim artykule: *Battle of Khe Sanh: Recounting the Battle's Casualties*, <http://www.historynet.com/battle-of-khe-sanh-recounting-the-battlescasualties.htm>.